

RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat

7100 Szekszárd, Munkácsy u. 7/a

Tel: 74-413-037

Mobil: 20-991-54-95

www.revkaritasz.hu

revszek@tolna.net

Szerkesztette:

Borbandi Viktória

Összeállították:

Borbandi Viktória

Darida Zsófia

Frankó Zoltán

Halász Gabriella

Kálóczi Andrea

Nagy Orsolya

A kiadvány az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával
készült.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Szekszárd, 2012.

Szent Erzsébet Caritas Alapítvány

RÉV Szenvedélybeteg - segítő Szolgálat

Hozzánk tartoznak!

Sok kérdés merül fel akkor, amikor gyanakodni kezdünk, esetleg megbizonyosodunk arról, hogy hozzánk közel álló barátunk, családtagunk, gyermekünk drogot használ...

Előszó

Ez a kiadvány azoknak szól, akiknek családjában, környezetében illegális szerhasználó van, akiknek nap, mint nap nehézséget okoz, hogy hozzátartozójuk valamilyen szert használ.

Azokra a szülőkre is gondoltunk a kiadvány készítésekor, akik néhány jel, sejtés alapján elbizonytalanodtak, a családban esetlegesen megjelenő szerhasználat kapcsán. Szeretnének tájékozódni, felkészülni, hogy reálisan tudják látni saját családjuk/ hozzátartozójuk helyzetét.

Kiadványunk elkészítésekor elsősorban a hozzátartozók informálása, tájékoztatása a célunk. Emellett szeretnénk némi segítséget nyújtani azon szakembereknek, akiket felkeresnek a szerhasználat miatt nehézségekkel küzdő egyének, családok.

Olyan témákat, információkat gyűjtöttünk össze, amelyek tapasztalataink alapján fontosak az érintettek számára, akik nehéz helyzetükben megoldást keresnek, kérdéseikre választ várnak.

A kiadványban összegeztük a nálunk segítséget kérő egyének, családok velünk megosztott élettapasztalatait, hogy ezek átadásával is segítsük az érintetteket.

Kívánjuk, hogy kérdéseikre válaszokat kapjanak, életük nehézségeit meg tudják oldani, és ehhez találják meg azokat a segítőkét, akik támogatni tudják őket a nehéz úton.

Köszönet illet minden érintett családot, szülőt és hozzátartozót, aki életének történetét megosztotta velünk, és lehetővé tette, hogy közös munkánk tapasztalataival további érintetteket segítsünk, támogassunk.

A RÉV munkatársai

Hogyan tudjuk támogatni a drogos hozzátartozónkat? Mit tudunk tenni annak érdekében, hogy megváltozzon? A rehabilitáció alatt, hogyan tudjuk jól kísérni, támogatni? Mit tegyünk, amikor haza jön kimenőre? Mit tegyünk, ha visszaesik?

Nézzünk szembe saját büntudatukkal, hogy ne a büntudat vezérelje döntéseinket, cselekedeteinket.

Ne kiáltunk ki bűnösnek, minden baj okozójának!

Vállaljuk fel saját részünket, abban, hogy a család/ a családtag ilyen helyzetbe került.

Gondoljuk át saját és családtagjaink szerepeit, a vállalt felelősséget.

Csak saját felelősségünket vállaljuk, másokét (főleg a drogosét) ne!

Legyünk jelen, legyünk elérhetőek a számára, de hagyjuk, hogy ő kezdeményezzen.

Legyünk tisztában azzal, hogy hozzátartozónk hol tart drogos karrierjében.

Ne támogassuk semmilyen formában, hogy szerhez jusson!

Várjuk el, hogy önállóan, felnőttként döntsön, és felelősséget vállaljon.

Tudatosítsuk, hogy megillet minket egy nyugodt, rendezett élet.

Óvjuk meg a kockázati tényezőktől, helyzetektől. (Ne hagyjunk elő gyógyszer, egyéb szert)

Engedjük kiteljesedni önállóságát. (Gondoskodjon magáról pl.: mosás)

Tartsuk tiszteletben méltóságát. (Ne kutassunk, nyomozzunk utána!)

Nyíltan és őszintén, én-üzenetekkel kommunikáljunk.

Koncentráljunk a jelenre és a jövőre, kevés energiát fordítsunk a múltbéli események ismételt felelevenítésére.

Szükség esetén kérjünk segítséget szakemberektől problémáink megoldásában.

Ne az ígéreteknek, a tetteknek, tapasztalatainknak higgyünk!

Mit rontottunk el? Rosszul neveltük? Szigorúbban kellett volna fogni? Engedékenyebbnek kellett volna lennünk? Tehettünk volna bármit, hogy ez ne történjen meg?

Amit a szülő megtehet:

Nem lehet szülőként elnéző az alkohol/droghasználattal. Kevésbé hiteles az a szülő, aki maga is szert használ! (Nikotin, alkohol....)

Törekedni kell a családban, az érzelmi élet egyensúlyban tartására.

A családban legyenek őszinték, ne legyenek titkok, rejtegetett dolgok egymás előtt. Fontos a nyílt kommunikáció.

Vállalják fel a problémákat, ha kell kívülállókkal „szemben” is.

Biztosítsák a külön élő szülő (jellemzően apa) jelenlétét a gyermek életében.

A szülő hosszadalmas, súlyos betegsége, esetén gondoskodjon arról, hogy valaki pótolja őt. A gyermek számára, legyen elérhető egy másik felnőtt, akire számíthat.

A szülők legyenek jelen s legyenek elérhetők. Az állandóan dolgozó vagy egyéb okból elérhetetlen szülő nem elég jó támasz.

A családon belüli ne történhessen fizikai és/vagy szexuális bántalmazás.

A család élettörténetébe tartozó traumák feldolgozásához szükség esetén kérjenek segítséget (pl.:haláleset, baleset, egyéb veszteség).

Speciális családszerkezetből adódó sajátosságokat kezeljék tudatosan (pl.: egyszülős család, vagy több generáció együttélése, nevelőszülők, mostoha és féltestvérek stb.).

A szülők nevelési stílusa ne legyen szélsőségesen autokrata vagy megengedő. A nevelési kérdésekben egységes álláspontot képviseljenek.

Reális elvárásokat támasszanak a gyermekkel szemben.

A családi szerepeknek megfelelően működjenek (gyerek, felnőtt, szülő stb.).

Következtesen jutalmazzanak és büntessenek.

Miért használ? Hogyan vehetem rá, hogy abba hagyja? Mikor kezdett szert használni? Mit kellett volna másként tennem? Észre kellett volna vennem? És miből vehettem volna észre?

A szerhasználat sajátosságai

A droghasználat célja az örömszerzés. A drogok használatával elérhető élmény az időtorzulás, belső harmónia megélése, érzéki csodák, megváltozott jelentéstartalmak átélése, lazaság, az önkontroll elvesztése, megváltozott intenzívebb vagy tompább érzések, kreatívabb gondolkodás, szabadság-érzés, gátlástól való mentesség,

A kábítószer-fogyasztás nem feltétlenül okoz függőséget. A használt **szer**, a használat **időtartama**, **körülményei**, **motívumai**, és a fogyasztó **személyiség-állapotának metszéspontjában dől el, hogy a kábítószer-fogyasztás beépül-e az életvezetésbe**, problémamegoldó repertoárba, az örömforrások közé, és a rekreációs tevékenységekbe.

A drogfogyasztás rendszeressé válásának **veszélye, kockázata** nem magában a szerben, annak függőséget okozó képességében rejlik. A drogos karrier kialakulása több tényező függvénye.

A drog a függőség kialakulását követően nélkülözhetetlen az egyén számára, pótolhatatlan, az én erősítésének, összetartásának az eszköze. **A függőség** egy öngyógyítási kísérlet, ami korrigálni próbálja a rossz érzéseket, negatív hangulatokat, megoldhatatlan helyzeteket.

A fiatalok körében végzett vizsgálatok (és tapasztalataink alapján) 12-14 éves korra tehető a kipróbálás időszaka.

Jellemzően buliban, csoportos érvényesülése és a kíváncsiság erejének hatására történik meg az első kipróbálás.

A cigaretta, füstölő elszívása, gyógyszer, feloldott por, cseppek bevétele, és az intravénás használat jellemzően egymást követő lépcsőfokok a drogos karrier alakulása során.

Hogy melyik szer „üt be” a legjobban az személyiség és egyéni tulajdonságok függvénye. Az anyagos általában megtalálja a maga szerét.

Hogyan lehet, hogy soha nincs pénze? Minden nap pénz miatt veszekszik! Megint elfogyott a fájdalomcsillapító? Miért alszik ennyit? Mért nem megy sehová?

A függés

Minden érintett számára központ kérdés szokott lenni, hogy a szerhasználó függőnek nevezhető-e. Ennek megállapítása szakember - erre felhatalmazott addiktológus (szakvizsgát tett orvos) - feladata!

A függőség kialakulása egy folyamat, melyben a tüneteknek legalább 6 hónapig fenn kell állniuk. Az alábbiakban felsoroljuk a legjellemzőbb kritériumokat.

Testi függőség: amikor kialakul a hozzászokás (tolerancia) és jelentkeznek az elvonás tünetei.

Lelki függőség: Amikor a használó elveszíti a kontrollt a használat felett. Hiába tervezi bizonyos mennyiség használatát, vagy bizonyos gyakoriságú használatot, ezt nem tudja betartani.

Ehhez társulnak sikertelen próbálkozások a szerhasználat abbahagyására.

Jelentős időt fordít a szerhasználó a szer megszerzésére, vagy a használat utáni felépülésre. (Pl: 16-20 óra alvás.)

A korábban fontos tevékenységek (hobby, munka stb.) feladása mellett a szerhasználat tölti ki a mindennapokat, a gondolatvilágot és a fantáziát is.

A szerhasználatot annak ellenére folytatja, hogy tudja, állandó/visszatérő testi-lelki problémák jelentkeznek, amelyeket a szerhasználat okoz.

Függővel együtt élni embert próbáló dolog. A hozzátartozók sok könnyörgést, fenyegetőzést és ígéretet hallgatnak meg. Gyakran jutnak el végső elkeseredésükben addig, hogy közös otthonukból kitessekélik a szerhasználót.

Nehéz ilyenkor jól kapcsolatban maradni a hozzátartozóval, aki utolsó fillérjét is a szerre költi, önmagát teljesen elhanyagolja.

A kialakult helyzettől, a szerhasználó és a család állapotától, motivációjától függően az érintettek segítséget kaphatnak:

Kórházi osztályon (Addiktológiai és/vagy Pszichiátriai osztály)

Amikor a szerhasználó mentálisan és fizikailag rossz állapotba kerül. Túladagolás illetve megvonási tünetek esetén.

Egyéni konzultáció keretében (addiktológiai konzultáció)

Amikor a szerhasználó, vagy hozzátartozója egyéni konzultációra motivált, a változtatáshoz segítséget kér.

Párkonzultáció keretében

Amikor a pár az egyikük szerhasználata kapcsán kér segítséget. Egymást támogatják a változásban.

Családkonzultáció keretében

Amikor a szülők és egyéb családtagok gyermekük/hozzátartozójuk szerhasználata kapcsán kérnek segítséget, és a család tagjai együtt segítik a változást.

Hozzátartozói csoportban

Amikor a hozzátartozók egymást támogatva megosztják ismereteiket, tapasztalataikat. Erőt merítenek a sorsközösség élményéből. A csoport lehet önszervező és szakemberek által vezetett egyaránt.

Rehabilitációs intézményben

Amikor a szerhasználó intézményi keretek között, védett környezetben, az intézmény által megszabott program keretei között válik absztinensé.

Önszervező csoportban

Illegális szerhasználók önszervező csoportjában, mely meghatározott szabályok, keretek között működik, közös élményre, élethelyzetre építve, egymás támogatásából erőt merítve segíti a leállni készülő, vagy leállt szerhasználókat. (Pl.: Narcotics Anonymous)

Az általunk vezetett család és párkonzultációk tapasztalatai:

- Túlzottan elnéző, engedékeny szülői hozzáállás.
- Következetlen nevelés.
- Túl magas/túl alacsony elvárások a gyermekkel szemben.
- Elfoglalt, munkába temetkező szülők.
- Társfüggő (kodependens) családtag.
- * Túlgondoskodó, túlvédő szülő.
- * Sok kudarcot megélt gyermek. (pl.: iskolai kudarcok)
- * Veszteség, feldolgozatlan gyász a családban.
- * Összekeveredő szerepek a családban. (pl: gyermek– felnőtt szerep)
- * Bizalom, nyílt kommunikáció hiánya a családban.
- * Indulati kontroll zavara a szülőnél, gyermeknél.
- * Generációs szakadék a szülők és a gyermekek között.
- * Átlagtól eltérő családszerkezet. (Mozaik, azaz újracházasodott család, örökbefogadó szülők, egyedül nevelő szülők.)
- * A problémák miatt bezárkózott, elszigetelődött családok.
- * Előző generációk érintettek szerhasználat szempontjából.
- * Elakadások egyéni vagy pár, illetve családi életciklus szakaszaiban.

A hozzátartozói csoportunkban szerzett tapasztalataink:

- * Információkhoz jutás fontos a szülők számára.
- * Sorsközösség, vállalható élethelyzet a sorstársak között nyílt kommunikációra ad lehetőséget.
- * Belső feszültség, bűntudat, szégyen érzése oldódik a csoportkeretek között.
- * Sorsközösség élménye erőt ad. Krízishelyzetben támogatást nyújt a csoport.
- * Előterbe kerül a szülőpár közötti összetartás fontossága.
- * Nevelési, döntési helyzetek közös megbeszélése erőt ad a szabályok, keretek családon belüli betartásához.
- * Egyéni/ és párkonzultáció keretei között feldolgozható témák, kérdések fogalmazódnak meg, mondódnak ki.
- * Hatékony a sorstársaktól kapott visszajelzés.
- * Családkonzultációs módszerek alkalmazása segíti a hozzátartozókat.

Figyelmeztető jelek:

- * az életstílus-váltás,
- * a személyiségváltozások,
- * baráti kör kicserélődése,
- * megsűrűsödött, ismeretlenekkel való telefonálás,
- * a tanulmányi eredmény romlása,
- * érdektelenség,
- * lopás(ok) otthonról,
- * kiszámíthatatlan hangulat-ingadozások.
- * szerhasználat során használt eszközök (tasakok, fecskendő stb....)

A szülők nehéz helyzetben vannak, amikor a jeleket, tüneteket próbálják értelmezni, hiszen a fent leírtak többsége, egy kamasz gyerek esetében az életkori sajátosságoknak megfelelő jellemzők.

Ötféle drogfogyasztó magatartás:

- * **A kísérletező magatartás az**, ha a személy életében összesen tíznél kevesebb alkalommal használta a drogokat.
- * **A szociális-rekreációs használó** kb. hetente használ drogot, de azt mindig valamilyen társadalmi aktivitáshoz, kikapcsolódáshoz, szórakozáshoz kötődően teszi.
- * **A helyzeti használó** gyakrabban használ drogokat a számára problémás helyzet, feladat megoldása érdekében.
- * **Az intenzifikált használó** hosszú időn keresztül naponta használ valamilyen drogot.
- * **A kényszeresen használó** naponta többször, illetve folyamatosan fogyaszt drogot, hosszú időn keresztül.

Fontos tisztázni, hogy a szerhasználat fenti öt formája közül melyik jellemző az érintett családtagra. A hozzátartozók jellemzően nem tudják, hogy drogos családtagjuk a drogos karrier fent felsorolt lépcsőfokai közül hol tart éppen. A valódi veszélyt emiatt nehéz reálisan felmérniük.

Kik a barátai? Mit csinálnak együtt? Miért nem mutatja be őket?

Szerhasználói szubkultúra:

A többségi társadalomtól eltérő sajátosságok, szokások jellemzik a szerhasználók csoportját, saját eltérő „kulturájuk” van, melynek jellegzetességei gyakran megfigyelhetőek, és a szülők, hozzátartozók számára idegenül hatnak.

A szubkultúra jellemzői:

- * Öltözködési jegyek (Pl.: cannabis levél minta a kiegészítőkön)
- * Zenei világ (Pl.: Goa zene, pszichedelikus zene, kemény hangvételű RAP)
- * Szleng, képszerű megfogalmazás jellemzi a kommunikációt. Pl.: „Tekerjünk egyet! (Vagyis: készítsünk egy füves cigit!) A tevékenység és a gondolkodásmód is szituációkhoz kötött, képekben működik. A szerekre, szerhasználatra jellegzetes, az érintettek által ismert szavakat használnak. (Szerek: kati, mefi, zöld, zen, spice, mp, emma Hatás: bejön, beüt, megcsinál, Állapot: betép, flessel, parázik, sztondul)
- * Stílus: Goa életszemlélet (az egyén szabadsága mindennek előtt)
- * Kultúra: Party kultúra: a divatnak és helyi szokásoknak megfelelő öltözékekben, zene mellett történő kikapcsolódás, amibe beletartozik a szerhasználat is. (Nikotin, alkohol, drog és néha játék is.) Több ezer fő részvételével zajló nagy partyktól a kisebb településeken jellemző disco vagy házibuli is ide tartozhat.

A szülők, idősebb generációból származó családtagok legtöbbször nem is értik ennek a szubkultúrának a nyelvezetét, szokásait. Értékrendjük, életvezetésük alapvetően eltér a fent leírt szubkultúrára jellemző értékrendtől.

A szerhasználók gyakran fogalmazzák meg, hogy meg-nem értettnek érzik magukat családjukban. A szerhasználat mintegy szimbolizálja a generációk közötti szakadékot. Megerősíti az elkülönülést, és ellentétek, viták, indulatok megjelenésének alapja lehet.

Balek

„Véletlenül” kerül a játszmába, pl. kölcsönad, amit a szerhasználó nem ad meg, s az adóssághalmaz ellenére még mindig kölcsönöz, vagy beköltözik a lakásába, egyéb engedményeket csikar ki, stb. A balek nyeresége, hogy nincs egyedül, történik vele valami, valakinek fontos, valaki keresi, az elszigeteltsége oldódik. Sokszor ő maga is szerhasználó.

Csapos

Ő a díler. Nyeresége a szabályozás hatalma, mivel megszabhatja mikor ad, mennyiért, a hitel keretét, stb.

A társfüggőség (kodependencia)

Társfüggés, amikor egy nem problémás viselkedésű ember életvezetésének középpontjába egy problémás viselkedésű ember befolyásolása és kontrollálása kerül. Társfüggő magatartást a szerhasználó közvetlen környezetében sok emberből kiválthat: szülő, élettárs, testvér, barát, munkatárs, segítő szakember, szomszéd, stb.

A társfüggő, és magatartásának jellemzői:

- * A hozzátartozó a kialakult szenvedélybetegséget takargatja, megbocsát, igazolja a szerhasználó cselekedeteit, megmagyarázza tetteit.
- * A felelősség átvállalásával a család irányítójává válik, s túlzott kötelességtudata megakadályozza a krízist, amely változást hozhatna.
- * Mindent elkövet, hogy a kapcsolat fennmaradjon.
- * Önértékelési problémákkal küzd: nullának, semminek érzi magát.
- * Függőségi viszony alakul ki közte és a szenvedélybeteg társ között.
- * Kielégítetlen szükséglete, hogy valakinek szüksége legyen rá.
- * Képtelen elfogadni, hogy önmagáért szerethető.
- * A betegség előrehaladtával megsokszorozva erejét kétségbeesetten próbálja uralni a helyzetet.
- * A szerfüggő állandó ellenőrzése, kontroll alatt tartásával igazolja, hogy szükség van rá, hiszen a másik beteg, s képtelen az absztinenciára.
- * Saját cselekedeteivel, érzéseivel szemben nem őszinte.

Függetlenül a családi rendszertől, a szerhasználat lényeges stressz az egész család minden egyes tagja számára. Felemészt az anyagi erőforrásokat, zavarja a normális családi feladatokat, konfliktushoz vezet, alkalmazkodó, adaptív válaszokat kényszeríthet ki azokból a családtagokból, akik nem tudják, hogyan viselkedjenek.

Röviden, a szerhasználat elhúzódó krízissorozatot hoz létre a családi rendszerben és funkcióban.

A családi játszmák

Amíg a függőség kialakul a családban, a családtagok tudattalanul elfogadják ezt az állapotot azzal, hogy a saját viselkedésüket a szerhasználó személyhez igazítják, s különféle szerepeket vállalnak fel negatív érzéseik csökkentése érdekében.

A vállalt szerepek paradox módon elősegítik a további szerfogyasztást, s kialakul a szerhasználó és környezete között folyó „nyereség” harc, a játszma.

Az interakció általában két ember között zajlik, merev képződmény, mely lehetővé teszi az emberi kapcsolatokban az összetartozás élményének megélését az intimitás kockázata nélkül.

Am a játszmában valódi kapcsolat nincs, inkább merev egymásrautaltság, melyből nehéz kilépni. A szerhasználóval együtt élő család esetében hasonló játszmákat figyelhetünk meg.

Szerhasználó

Nyeresége kettős: a szerhasználat érzelmi szükségleteket elégít ki, valamint törődést, gondoskodást vált ki, melyet csak ezen a módon tud megszerezni.

Üldöző

Állandóan ellenőrzi a szerhasználót, fokozott kontroll alatt tartja, bünteti, megalázza, stb.

Megmentő

A legjobb szándékkal közelíti a szerhasználót, mindent megtesz érte. Felmentéseket keres a számára, igazolja cselekedeteit, s örökké bízik a változásban, hiszen csak ő képes megmenteni. A végsőkig támogatja, sokszor saját élete, egészsége kárára is a szerhasználót, hiszen a másikkal való törődés, gondoskodás minden idejét, gondolatát lefoglalja. Leggyakrabban szülői szerep.

Miből vannak ezek a szerek? Hogyan hatnak rá? Hogyan használja őket? Károsítják az egészségét? Ha kitisztul a szervezetből, ugyanolyan lesz mint régen?

Szerek, szerhatások

Drognak nevezzük azt az anyagot, amely a központi idegrendszerre hatva hangulati, gondolkodásbeli változásokat okoz és hatása potenciálisan káros a szervezet testi-lelki folyamataira.

A drogok csoportosítása

Ahogy a mai magyar jogi szabályozás, büntetőjog megítéli:

Legális

A gyártását, raktározását, behozatalát, kivitelét, forgalmazását az állam nem tiltja. A társadalom, az adott kultúra által elfogadott szerek, melyek azonban rendelkeznek a kábítószer jellemző tulajdonságaival (tea, kávé, alkohol, gyógyszerek és a legújabb, még nem tiltólistás designer drogok).

Illegális

Azon anyagok, amelyeknek gyártása, raktározása, behozatala, kivitele, forgalmazása és fogyasztása államilag tiltott. Jogszabályok által szabályozott. 1998. évi XXV. törvény melléklete designer drogokra vonatkozó szabályozás: 1998. évi XXV. törvény "A" jegyzéke, és a 2005. évi XCV. Gyógyszertörvény,

A család gyakran akkor értesül az illegális szerhasználatáról, amikor büntető eljárás indul családtagjuk ellen.

A klasszikus szerek hatásai hosszú távú (évtizedes) fogyasztás esetén is jól ismertek. Az új, gyorsan változó designer drogok rendszeres fogyasztásának hosszú távú következményei, tapasztalatok hiányában, és az összetételt jellemző gyors változások miatt nem ismertek. A szerhasználók és a hozzátartozók gyakran számolnak be a designer drogok fogyasztásának következményeként kialakult súlyos pszichotikus állapotokról és mentális problémákról.

A drogok további csoportosítása:

Hatás alapján

Ópiátok: morfin-származékok, a más kémiai anyagaira visszavezethető szerkezetű szerek pl. heroin.

Stimulánsok vagy "gyorsítók": a központi idegrendszer működését serkentik, stimulálják. Amfetaminszármazékok (speed, extasy, MDMA, mdpv) kokain, nikotin, koffein

Lassítók: a központi idegrendszer működését lassító, tompító szerek: alkohol, altatók, nyugtatók, szorongáscsillapítók, GHB.

Hallucinogének–pszichedelikumok: hallucinációt (külső tárgy nélküli észlelet) és a tudatállapot (főleg az érzékelés, és az észlelés) sajátos megváltozását idézik elő.

Kannabisz-származékok (marihuána, hasis, JWH, zen, poutpourri, spice) szerves oldószerek (csavarlazító, benzín, hígító) kéjgáz, nitritek.

Eredet alapján

Természetes eredetű szerek: hasis–marihuána, ópium

Mesterségesen előállított szerek: *félszintetikus szerek:* természetes eredetű alapanyagokból kis átalakítással nyerik pl. heroin, *szintetikus szerek:* (művi úton nyerik) pl. amfetamin és a **designer (dizájner) drogok** - amelyek mesterségesen szintetizáltak, már meglévő (gyakran tiltott) vegyületeket átstrukturálva, új, a tiltólistán nem szereplő, így legálisan forgalmazható pszichoaktív szerek.

A hozzátartozók nagyon fontosnak szokták tartani, hogy megtudják, pontosan mit is használ a drogos, akivel együtt élnek. A mai designer drogok által uralt drogpia működése azonban kevés konkrét információval szolgál. Gyakori, hogy maguk a dealerek (árusok) sem tudják pontosan, hogy mit tartalmaz a szer, mik a pontos összetevői. A használók pedig még kevésbé vannak tisztában ezzel.

Az érdeklődők internet, szakirodalom, szakemberek segítségével könnyen tájékozódhatnak. (Pl.: www.designerdrog.hu)

A RÉV Szolgálat szakemberei addiktív problémák esetén rendszerszemléletben gondolkodva dolgoznak, a játszma elmélet és a kodependencia fogalmi kereteit figyelembe véve.

Hogyan segít a szakember?

A családból **bárki** lehet motivált a változásra, és kezdeményezheti a változást azzal, hogy segítséget kér önmaga és családja számára.

Az első lépés megtétele mindig nagyon nehéz, ugyanakkor nagyon fontos. A szerhasználattal kapcsolatos probléma kimondása, felvállalása, nyílttá tétele szükséges ahhoz, hogy elindulhasson a családban a változás.

Egyéni segítség kérés esetén is cél a családtagok bevonása, hogy hatékonyan együtt, egymásra támaszkodva tudjanak változni.

A szenvedélybeteg családi rendszer működése

Ha a család segítséget kér, akkor a szerhasználó családtag viselkedése, függősége miatt kér segítséget. Mindenki szerint az az egy ember a problémás, a beteg, ő a tünethordozó.

A közös munka során a családot, mint rendszert tekintjük, mely állandóan fejlődik, folyamatosan változik, nem statikus, hiszen a gyerekek nőnek, a szülők öregszenek, stb. A családi rendszer összetett módon működik, s egyedi renddel bíró egészet alkot. A családtagok kapcsolatban vannak egymással, s így a rendszer minőségileg több, mint a tagok összessége. Egy tag változása a többi tagot is és az egész rendszer működését érinti, és fordítva.

A családi rendszer működésének zavara a szerhasználó családtagnál mutatkozik meg. Ha kimondjuk a szerhasználóról, hogy beteg a család megkönnyebbül, hiszen nem kell a családtagok közötti kapcsolattal, rejtett konfliktusokkal foglalkozni. Ezért a szerhasználatnak rendszerstabilizáló szerepe van. Ennél fogva a rendszer egészével kell foglalkoznunk. Míg az egyik családtag szert használ, a másik erejét megfeszítve próbálja őt megmenteni. Az instabillá vált kapcsolatot az addikciót okozó szer tartja egyensúlyban.

A szerhasználat tünetként jelzi, hogy a családi rendszer működése megváltozott, instabillá vált.

Úgy látom, hogy nagyon rosszul van, hívjunk mentőt?
 Mostanában ok nélkül fél, azt hiszi, hogy üldözik, és mi is rosszat akarunk neki! Bevigyük a kórházba? Vigyük egy rehabilitációs intézménybe! Nem gondoltam volna, hogy egyszer még mi is ide (RÉV) kerülünk!

Segítség kérés

A nehéz helyzetbe került egyén/család elindul, hogy felkeressen egy olyan szakembert, aki hasonló helyzetben lévő egyénnel és családokkal dolgozik, tapasztalt ezen a területen.

A szülők, családok jellemzően akkor kérnek segítséget, amikor már nagy baj van. Amikor a napi együttélés is nehezítetté válik. Értéktárgyak, pénz tűnik el, kifogy a gyógyszer készlet, mindennaposak a veszekedések, a pénz követelése. A szerhasználnak nincs munkája, állapota időnként aggasztó. Képzeli, ellenségnek tekinti szüleit, agresszív. Kábítószerrel való visszaélés kapcsán indult rendőrségi ügyről értesülnek a szülők.

Egy édesanya akkor kért segítséget, amikor fia elveszítette a munkáját, csak a napi adag megszerzése érdekelte. Otthon minden nap pénzt kért, és veszekedett velük. Végül agresszivitása miatt távoltartási végzést kellett kérni ellene.

Egy másik szülő akkor kért segítséget, amikor fia sikeres vállalkozását elveszítette, börtönbe került a szerhasználat miatt, onnan kikerülve a szer hatására mentális állapota leromlott, és végül akarata ellenére kórházba kellett vinniük.

Egy szülőpár akkor kért segítséget, amikor fiuk problémás szerhasználata miatt végső elkeseredésükben úgy döntöttek, hogy felbontják az örökbefogadást. Fiukat albrétbe költöztették, hogy a napi együttélés elviselhetetlenségét enyhítsék.

Az én gyerekem biztosan nem használ ilyen dolgokat! Legfeljebb kipróbálta egyszer! Különb, ha megtudom, majd lebeszéltem róla, ha kell jól megbüntetem!

A családi, szülői szemlélet

Szülőktől, hozzátartozóktól gyakran halljuk azokat a mondatokat, amik arra utalnak, hogy **nem készek szembesülni a veszéllyel:**

„Az én gyerekem jó és okos gyerek, **nem** próbálja ki a drogot.”

„Ilyen a mi családunkban **nem** történik meg.”

„Mi **nem** erre neveltük, mindent megtettünk érte.”

A hozzánk segítségért forduló szülők ezekkel a mondatokkal altatták el saját gyanakvásukat. Fontos a szülő gyermekébe vetett hite, ugyanakkor nyitottnak kell maradni a probléma észlelésére.

A konkrét fogyasztás jeleit észlelő szülő, hozzátartozó is gyakran gondolja, hogy **saját erőből kezelni tudja a gyermeke/családtagja esetén tapasztalt szerhasználatot.** Leggyakrabban így vélekednek:

„Azt mondta, ez nem az ő cucca, valaki becsempészte a táskájába.”

„A haverok beszéltek rá, most először használt.”

„Ha úgy csinállok, mintha nem venném észre, talán majd megoldódik a dolog magától.”

„Majd én segítek neki, kimentem a helyzetből, a suliba igazolást írok, nem áruljuk el senkinek”

A szerhasználatra utaló jelek valódi megjelenésekor vegyesen szoktak reagálni a szülők, de legbelül jellemzően úgy vélekednek, hogy nem lehet nagy a baj. Hiszik, hogy legrosszabb esetben is kontrollálni tudják gyermekük viselkedését, ezáltal a szerhasználatát is. Akadnak aggódó, kétségbe esett szülők is, akik a legcsekélyebb gyanú esetén segítséget kérnek.

Érdeemes szem előtt tartani, hogy a szerhasználat jelenléte mit üzen, mit jelent, milyen szerepe van az adott családban. Összetartja a válni készülő szülőket? Felhívja a figyelmet az elhanyagolt gyermekre? Jelzi a gyermek önértékelési problémáit?

A szülői tekintélybe vetett hitből fakad az a tévhit is miszerint az elrettentés, fenyegetés, tekintélyszemély általi „lebeszélés” hatásos.

„Majd apa „megneveli”, eltiltom a barátaitól, nem engedem buliba!”
 „Nem szólunk senkinek, majd mi megoldjuk, megvédjük, vigyázunk rá!”
 „Csak a barátok, a szomszédok, a tanárok, a munkatársaim meg ne tudják....”
 „Rehabra megy, ott „kigyógyítják”, mi itthon várjuk, nincs más dolgunk.”

Tévhitek vezérelte megoldás keresés

Amikor a családban egyértelművé válik a hozzátartozó /gyermek problémás droghasználata, elindul a megoldás keresés, mely nem a valódi problémára reagál.

Leggyakrabban az alábbi vélekedésekkel találkozunk:

1. Gyerekem drog fogyasztását, vagy nem-fogyasztását felügyelhetem, megtilthatom, képes vagyok befolyásolni azt.
2. Ha ő képes lemondani a szerről, minden meg van oldva, ez csak az ő akaraterejének kérdése.
3. Fontos megtalálnunk, ki a hibás, ki felelős azért, hogy a gyerekünk drogos lett. Erre a kérdésre választ fogunk kapni.
4. A család képes egyedül megbirkózni ezzel a problémával, nem kell segítség, sőt, szeretnénk elkerülni, hogy bárki megtudja a dolgot, erre sok energiát fordítunk. Fontos nekünk, hogy mások „normális” családnak vélgjenek minket.
5. A drogozás betegség, majd gyógyszert, kezelést kap és attól meggyógyul, újra egészséges lesz.
6. Mi, a szülők fogunk kezelést, segítséget kérni a számára és ő örömmel fogadja majd azt, ügyesen megoldjuk ezt a problémát.

A fenti téves elgondolások mentén megoldást kereső szülő/család elindul, hogy ezen elképzelések szerint megtalálja azt a segítőt, ambuláns vagy rehabilitációs intézményt, ahol a gyermeket/hozzátartozót meggyógyítják.

Megoldáskeresés közben szembesülnek a következőkkel:

A gyermek drogfogyasztását nem tudják kontrollálni, helyette nem határozhatják el magukat a szerhasználat befejezésére.

Egyedül, segítség nélkül, pusztá akarattal viszont nem boldogul a drogos, aki sokszor motiválatlan a változásra.

A felelős keresése sehová sem vezet, viszont a büntudatkeltés a családokban elindul. Mindenki felelősnek érzi magát abban, hogy a helyzet így alakult, de valódi okot nem találnak erre.

Jellemző az a tévhit, hogy másokkal ez nem történik meg, tehát nagyon szegyetlenes dolog, ami ebben a családban történt, és ezért titkolni kell. A legtöbb szülő, aki felkeres minket arról számol be, hogy meg volt győződve, nincs még egy ilyen problémával küzdő család.

Ahhoz, hogy a droghasználat kezelhető legyen szükség van professzionális segítőre, aki fel tudja mérni a szerhasználó és a család állapotát, és javaslatot tud tenni a változás elősegítése érdekében.

A drogozás nem gyógyítható semmilyen gyógyszerrel. A szerről való leállás egy folyamat, amelyet a hozzátartozók változása motiválhat és támogathat.

A motiválatlan drogos számára a szülő/ hozzátartozó hiába keres segítséget, pl.: rehabilitációs intézményt. Ott csak akkor tudnak segítséget nyújtani, ha eléggé elszánt az egyén a változásra. A szülő elszántsága ott vajmi keveset ér.